

ÖSSZEFOGLALÓHOZ AJÁNLOTT KÉRDŐÍV

NÉMETORSZÁG

I.

ÁGAZATI GAZDASÁGI ADATOK

Adja meg a bányászatra vonatkozó gazdasági adatokat (M) külön, a nemzetközi statisztikai osztályozásnak megfelelően. Az első év 2000, vagy az ehhez legközelebb eső év legyen, az utolsó pedig 2005. Adja meg a 2006 évre vonatkozó előzetes adatokat is.

- 1.) Az ágazatban működő vállalatok méretük és az ILO osztályozása szerint. Lásd az ágazati információt
- 2.) Az ágazatban működő vállalatok a többségi tulajdonosi hányad (több, mint 50%) szerint
  - Állami tulajdon 1
  - Hazai magántulajdon 3
  - Külföldi tulajdon 2

Az említett időszakban Németországban nem volt állami tulajdonban lévő bányászati vállalat. A Vattenfall Europe AG és a MIBRAG külföldi tulajdonban van, a többi vállalat hazai tulajdonban.

- 3.) Az ágazatban dolgozó munkavállalók száma az ICO 88 kategóriája szerint
  - Fizikai munkavállalók (4-9. főcsoport),
  - Szellemi munkavállalók (1., 2., 3.főcsoport).

Nem állnak rendelkezésre statisztikai adatok
- 4.) Az ágazat
  - Termelési értéke összehasonlító áron, ebből:
  - Hazai értékesítés -
  - Export
  - Mekkora súlyt képvisel az ipari struktúrán belül
  - Import –*jelentős köszén import*

5.) Hogyan alakultak 2000-ben és 2005-ben (vagy az utolsó rendelkezésre álló évben) az 1.-4. pontban említett tényezők?

6.) **Az ágazat helyzetéről szóló írásbeli vélemény** (maximum 3 oldal!)

Lásd az 1. sz. mellékletet

II. JOGI KERETEK

Sorolja fel a bányászati ágazatra vonatkozóan az ágazatot meghatározó jogi kereteket (**törvények száma, hatályba lépésük időpontja**)

Németországban minden ágazatra vonatkozóan a szociális párbeszéd intézményét a Betriebsverfassungsgesetz kiemelkedően fontos törvénye szabályozza. A Tarifvertragsgesetz határozza meg a kollektív tárgyalások eredményét. Három törvény (Mitbestimmungsgesetz, Betriebsverfassungsgesetz, 1952, Montanmitbestimmungsgesetz) szabályozza a munkavállalók felügyelő bizottságokban való részvételét. Ágazatonként van szabályozva a munkavállalói részvétel létszáma. A bányászati és acélipari ágazatokban a munkavállalók hasonló jogokkal rendelkeznek.

III. PRIVATIZÁCIÓ

1.) Megkezdődött-e a privatizáció és hol tart a különböző ágazatokban?

- A korábbi vállalatok hány %-át érinti?
- A munkavállalók hány %-át érinti?
- A munkavállalók hány %-át érintette az ú.n. forráskihelyezés?
- A korábbi vállalatoknál dolgozók hány %-a munkanélküli?
2000 után nem folyt privatizáció

2.) **Külföldi tőke**

- A befektetők hány %-a stratégiai és hány %-a pénzügyi befektető?
- Mely országokból jöttek befektetők? Jelezze részesedésük arányát
- Milyen multinacionális és külföldi vagy hazai befektetők vannak jelen? (mely vállalatokba, ágazatokba fektettek be tőkét)?

Nincs pénzügyi befektető, nem volt változás 2000-2005 között

3.) **Milyen a privatizált vállalatok teljesítménye?**

4.) Milyen lehetőségekkel rendelkeznek a szakszervezetek és a munkavállalói képviseletek

- a privatizáció kezdetén - nincs válasz
- a tényleges tulajdonosváltásnál - nincs válasz
- mekkora az új vállalati testületekben való részvétel (felügyelő bizottság, stb.) - a II. fejezetben említett törvények határozzák meg

5.) Adja meg írásbeli véleményét a privatizációval kapcsolatos pozitív és negatív tapasztalatokról. Az 1.-4. pontoknál tárgyalja külön-külön a bányászati, vegyszeres és energia ágazatokat.

Nincs válasz

IV.

SZOCIÁLIS PÁRBESZÉD – SZAKSZERVEZETEK, MUNKÁLTATÓI SZERVEZETEK

1.) Mely országos szakszervezeti konföderációk/munkáltatói szervezetek képviseltetik magukat ágazati/tagszervezetekkel/munkáltatói tagszervezetekkel? Adja meg a szervezeteket méretük szerint (pontos névvel, címmel). Milyen a szervezetek együttműködése? -

- csak az IG BCE – 85-97%-os szervezettséggel
  - munkáltatói szervezetek a különböző bányászati ágazatokban
- 2.) A munkahelyi szakszervezeti lefedettség aránya a munkavállalók összlétszámához viszonyítva 2000-2005 között **-IG BCE 85-97%-os szervezettséggel, nagyjából változatlan**
- 3.) Hány munkahelyen nincs szervezettség (kis, közepes és nagyvállalatok) – **Nincs változás**
- 4.) Működnek-e a szakszervezetekkel párhuzamosan más munkavállalói érdekképviseletek a munkahelyeken?
- Üzemi tanácsok, tevékenységük részletes leírása **-üzemi tanácsok vannak (ld. II. fejezet)**
  - Munkahelyi biztonsággal foglalkozó bizottságok, struktúrájuk részletes leírása **- üzemi tanácsok bizottságai**
  - Munkavállalói képviselő a felügyelő bizottságban, stb. Ki választja vagy delegálja őket? **- van, mérettől függően.**
- Külön törvény szabályozza, vagy a munkahelyi tanácsok, vagy a munkavállalók**
- 5.) **Vannak-e**
- Megállapodások a kormánnyal vagy országos munkáltatói szervezetekkel? **nincs**
  - Ágazati szintű kollektív megállapodások, bérmegállapodások? **- igen**
  - Munkahelyi szintű kollektív megállapodások, bérmegállapodások? **- alkalmanként**
- a) ha nincs ágazati szintű megállapodás
- b) ágazati megállapodások határozzák meg
- 6.) - A munkahelyek hány %-ánál? **- 100 %**
- A munkavállalók hány %-ra terjednek ki a kollektív megállapodások? **- 100 %**
- 7.) Folyik-e szociális párbeszéd ágazati szinten? Hogyan működik? – **nincs külön ágazati párbeszéd, az együttműködés az üzemi tanácsokon keresztül folyik, a különböző vállalatoknál közös megegyezés szerint**

V. JAVASLATOK

- 1.) **Ágazati kilátások, rövid leírással (maximum 3 oldal) – lásd ágazati információ**
- 2.) A szakszervezetek fő céljai és követelései. Lehetőség szerint, mutasson be röviden egy vagy két esettanulmányt a legjobb és a legrosszabb esetek leírására (maximum 3 oldal) **- esetleges politikai problémák, a kőszénbányászat finanszírozása**
- 3.) Javaslatok az EU projekt keretében kidolgozandó, a legjobb gyakorlatokat tartalmazó Kézikönyvhöz és átszervezési útmutatóhoz (maximum 3 oldal) **- lásd a jelentést.**
- 4.) **Kérések, javaslatok, elképzelések**

A bányaiipari helyzete Németországban

Bár Németországban számos bányászati iparág működik, e jelentésben a kőszén, lignit, kálium és ásványi só bányászatra kívánunk koncentrálni.

Ábra: Az energiaforrások megoszlása
Németország 2005 (2004)

Atomenergia
Lignit
Kőszén
Földgáz
Megújuló energia
Egyéb

619 milliárd kW óra Németországban 2005 (az előző évi, 2004-es adatok)

Ábra: Szénterületek Németországban
Lignit
Kőszén

A németországi energia mix
A kőszén és a lignit fontos szerepet tölt be Németország primer energiafogyasztásában

Kőszén

Németországban kőszén egyetlen vállalat állít elő, a RAG AG Essenben. A bányák Észak-Rajna-Westfalia és a Saar-vidék tartományban helyezkednek el.

A német kőszén ára körülbelül háromszorosa a világpiacon kínált kőszén árának. A szénimport függőség csökkentése és a bányaterületeken meglévő munkahelyek megtartása érdekében a német kormány szubvencionálja a kőszén-termelést. Az elmúlt években politikai döntéseket hoztak annak érdekében, hogy csökkentsék a szubvenció mértékét; ennek megfelelően a széntermelés csökkent.

A kormányok, vállalatok és a szakszervezetek megállapodást kötöttek egy elbocsátásokkal nem járó felzárkózási folyamat végrehajtására.

Ábra: Csökkenő kőszéntermelés Németországban

Alkalmazottak
Kapacitás Mrd tonna

Jövöbeni tervezés

Az 1997-es ötvenmillió tonnáról 26 millió tonnára csökkent a termelés 2005-re, és 2012-ig további 16 millió tonnás termelést jelentő csökkenés várható.

Az alkalmazotti létszám az 1997-ben lévő 84 ezerről 36 ezerre csökkent 2005-ben. 2012-ben várhatóan mindössze 20 ezer fő dolgozik majd az iparágban. E fenti folyamatokkal összhangban az állami szubvenciók mértéke is csökkent.

A felzárkózási folyamat kialakítása nehéznek bizonyul. Az idősebb munkavállalók kordedvezményes nyugdíjat vehetnek igénybe, a föld alatt dolgozó bányászok 50 éves korukban vonulhatnak nyugállományba, amennyiben legalább 25 évet föld alatt dolgoztak. A többi munkavállaló 55 éves korban megy nyugdíjba.

Sok munkavállaló más iparágban helyezkedik el. Ezek az emberek más szektorban találnak maguknak munkát. A vállalat segít munkavállalóinak abban, hogy új munkahelyet találjanak, és továbbképzésben is részesíti őket.

Számos egyéb olyan intézkedésre is szükség van e folyamat támogatásához, amelyek különböző módon hatnak a bányászatra: munkahelyek szűnnek meg, a beszállítói ipar szerződéseket veszít. Ez további következményekkel jár, a beszállítói iparban is számos munkahely szűnik meg. A bányaiipar gazdasági ereje csökken. Nem könnyű új munkahelyeket teremteni. A munkanélküliség nő. Az új cégeknek nehéz megvetniük a lábukat a piacon. Ezek a cégek kisebbek, és kevesebb munkahelyet kínálnak, mint korábban a bányák. Az energia-ellátásra gyakorolt hatás eredményeképpen egyre nő az import függőség mértéke a kőszén vonatkozásában.

Ábra: Az EU 25 országában gyakorolt hatás az energia-ellátás területén

Forrás: Az Európai Unió Bizottsága 2004

olaj
gáz
szén
Összes

Lignit

Németországban négy vállalat foglalkozik lignittermeléssel:

Nyugaton a RWE a Rajna-vidéken Köln mellett, a Vattenfall Europe Bányászati AG Lausitzban, a MIBRAG Lipcse mellett, valamint a BKB AG Helmstedt környékén (Hannover és Magdeburg között).

Az 1989 és 2000 közötti időszak nehézségekkel járt a keleti területeken és Közép-Németországban. A német újraegyesítés során a munkahelyek száma 138 ezerről 10 ezerre csökkent.

A jelentésben vizsgált időszak során (2000-2005 között) a vállalatok viszonylag jól teljesítettek. Gyakorlatilag nem került sor elbocsátásokra. A helmstedti területen a szénkészletek mennyisége

csökkent, és ennek megfelelően munkahelyek szűntek meg (1989 – 2335 munkahely; 2000 – 780 munkahely; 2005 – 655 munkahely).

Ezen időszak alatt a vállalat új iparágak felé nyitott, és ez új perspektívákat kínál az alkalmazottak és a vállalat számára. A szakszervezet (IG BCE) jelentős szerepet vállalt ebben a folyamatban.

A lignitbányászat külfejtésben történik, és ez az ágazat versenyképességének egyik oka. A bányavállalatok nem igénylik az állami szubvenciókat.

Ábra: Foglalkoztatotti létszám a lignitbányászatban 1989-2005

Mivel a felszíni bányászat jelentős hatással van az ökológiai rendszerre, az ökológiai kérdések kihívást jelentenek a lignitbányászat számára.

A korábbi bányaterületek átalakítása fontos feladat a bányavállalatok számára. A korábbi bányaterületeket ökológiailag értékes területekké vagy rekreációs területekké alakítják át.

A jövőben külfejtéses bányaterületként használt területeken lévő falvak áttelepítése a lignitbányászat fenntartásának abszolút előfeltétele. Bár a földtulajdonosokat megfelelő módon kártalanítják, az emberek bizonyos esetekben ellenállnak, illetve jogi eljárásokat indítanak. Egyes jogi eljárások az Alkotmánybíróságnál kötöttek ki.

A kitermelt lignit 98%-a az energia-termelés területén kerül felhasználásra. A külfejtéses bányák közelében mindig találunk erőműveket. Fontos, hogy az égetési folyamat által kibocsátott károsító anyagok mennyiségét csökkenteni tudjuk. Az erőművek a legmodernebb technológiával felszereltek, s ez lehetővé teszi a kibocsátás mértékének csökkentését.

Az erőművek új generációja igen nagy hatásfokkal működik. Az ilyen erőművek lehetővé teszik a szénkitermelés leghatékonyabb módját, és emellett csökkentik a kibocsátás mértékét.

A jelenlegi kutatások egy CO₂ mentes erőmű megteremtésére irányulnak.

Kálium és sóbányászat

Németországban mindössze egy cég foglalkozik kálium bányászattal. A K+S AG 6 kálium bányával rendelkezik. A kilencvenes években a kelet- és nyugat németországi kálium bányászati cégek egyesültek. Annak ellenére, hogy mindez jelentős elbocsátásokkal járt, a folyamat teljességgel elkerülhetetlen volt annak érdekében, hogy az ágazat meg tudja őrizni versenyképességét a nemzetközi piacon.

Ábra: Kálium bányák Németországban

1972 - 24 bánya   1988 – 17 bánya   2004 – 6 bánya

A jelen jelentés által tárgyalt időszakban (2000-2005) egyetlen bánya bezárásra sem került sor.

Az elmúlt években az alkalmazotti létszám nem csökkent, állandó maradt.

Az európai kálium ipar számára a legnagyobb kihívást az Oroszországból és Fehér-Oroszországból érkező kálium jelenti. Az orosz és belorusz kormány az olcsóbb gáz és közlekedési árak révén államilag szubvencionálja a káliumtermelést.

Az elmúlt tíz év során az Európai Bizottság számos intézkedést hozott a dömping ár ellen. A közeljövőben döntés várható azzal kapcsolatban, hogy fenntartsák-e a dömping-ellenes intézkedéseket. A káliumtermelésben alkalmazott dömping árak elleni intézkedések nélkül az Európai Unió területén működő összes kálium bányát be kell majd zárni.

A legnagyobb sóbányászati vállalat az SWS AG Heilbronnban és az ESCO Hannoverben. Az SWS körülbelül 1200 főt, míg az ESCO körülbelül 900 főt alkalmaz. Az elmúlt évek során az alkalmazotti létszám stabil maradt.

Legfontosabb termékeik a következők: vegyipari só, asztali só és útszóró só.

Az összes kálium és ásványi só termelő vállalat rendelkezik pénzügyi érdekeltséggel más európai uniós országokban lévő vállalatokban. A nagy európai kiskereskedelmi cégek előnyben részesítik, ha egy ellátótól kell beszerezni készletüket. Ez az egyik oka befektetéseiknek.